

Katrín Jakobsdóttir &
Ragnar Jónasson

Winterstilte

Vertaald uit het IJslands door Willemien Werkman

A.W. Bruna Uitgevers

Hij had het koud die nacht.

Na een lange busreis was hij de dag ervoor, in de middag, aangekomen. De buschauffeur was gestopt op de doorgaande weg, waar een bordje naar de boerderij wees, en had hem gezegd dat hij daar moest wachten tot hij werd opgehaald. Er waren een paar schuren te zien en de wind waaide flink vanuit het noorden, dus hij had het meteen koud gekregen toen hij daar stond te wachten.

Gelukkig kwam er al snel een Willys Jeep aanrijden over de zijweg, die bij de jongen stopte. Achter het stuur zat een jonge vrouw, met blond haar en blauwe ogen, beeldschoon. Hij keek naar haar en kreeg het meteen warmer. Was dat zijn pleegouder? Had hij misschien gewoon geluk gehad dat hij hierheen was gestuurd? Zij keek naar hem, lachte plotseling en zei dat hij moest instappen. Zijn armzalige bezittingen zaten in een oude koffer en hij zette die op de achterbank. Zelf ging hij voorin zitten, hij was al acht jaar en kon best voor in een auto zitten. De vrouw zei niet veel. Ze reden langs een paar boerderijen tot ze bij een groot wit gebouw kwamen met een rood dak. Het stond tegen een rotswand en niet ver ervandaan kabbelde een mooie rivier. Hij durfde de vrouw niet aan te spreken en wierp af en toe een heimelijke blik op haar. Haar haar viel in lokken over haar schouders en ze droeg rode lippenstift. Ze had een

lange broek van blauw denim aan en een overhemd en ze reed hard, zodat hij een beetje wagenziek was toen ze eindelijk stopten.

Ze stapten uit de auto, hij pakte zijn koffer en wachtte op aanwijzingen waar hij heen moest. De vrouw zei geen woord en liep met grote passen voor hem uit het huis binnen, waar ze in de gang haar laarzen uittrok. Hij volgde haar, nog altijd onzeker over wat hij moest doen.

Zij draaide zich om en keek naar hem. 'Ga in bad. Je stinkt.'

Hij bleef staan en slikte, voelde de tranen in zijn ogen. Natuurlijk stonk hij. Hij ging zelden in bad, alleen als hij in de stad naar het zwembad mocht. Anders moest hij zich wassen met een washand en er maar het beste van hopen. In verwarring keek hij om zich heen, hij moest het bad vinden, maar hij moest ook ontdekken waar hij kon slapen en waar hij zijn spullen moest laten. Toen zag hij twee kinderen aan het eind van de gang. Ze stonden naar hem te kijken, zonder een woord te zeggen, een jongen en een meisje. Ze leken van dezelfde leeftijd te zijn als hij.

Opeens legde het meisje haar vinger tegen haar lippen, alsof ze wilde zeggen dat hij stil moest zijn, en ze gebarde naar hem dat hij moest komen. Aarzelend liep hij naar hen toe. Misschien konden zij hem vertellen waar het bad was. Misschien waren zij aardig. Hij was het niet gewend dat kinderen aardig waren. Hij was het niet gewend dat mensen aardig waren.

'Ik zal je onze kamer laten zien,' fluisterde het meisje. Zij had dik donker haar en treurige ogen. De jongen was mager, zijn neus was bijna groter dan zijn hele gezicht, en hij zei geen woord. Samen klommen ze de trap op en daar was een kamer. Dat moest het zijn, er waren drie bedden en daarvan was er een duidelijk ongebruikt. Het wachtte op hem. Hij probeerde te lachen en stoer over te komen. Door het raam zag je twee mannen die in de tuin aan het spitten waren.

Een hond kwam het erf op rennen en blafte.

De jongen leefde een beetje op. Hij hield van dieren. Misschien kon hij vrienden worden met de dieren op de boerderij.

‘Weten jullie waar het bad is?’ fluisterde hij. ‘Ze zei dat ik in bad moest.’

Het meisje knikte. De jongen met de grote neus reageerde nog steeds nauwelijks.

Tegen de avond werden de kinderen geroepen voor het eten. Daar was ze weer, die mooie vrouw. Er stond broodsoep op het menu en hij was blij. Hij had zich kunnen wassen en nu kreeg hij eten. Het zou vast dik in orde zijn.

De vrouw schonk soep voor hen in en zette de soepterrine toen op een blad. Ze keek naar het meisje en zei met scherpe stem: ‘Ga hiermee naar de zolder, voor haar. En nu niets morsen.’

Het meisje keek terug met een niet te peilen blik in haar ogen en vertrok toen met het loodzware blad. De twee jongens keken bedrukt naar hun bord en wachtten tot het meisje terug was, dat eindeloos met het blad leek te worstelen. Eindelijk kwam ze terug en ze ging zitten. De vrouw stond bij het open raam en rookte een sigaret. Ze keek naar buiten en leek niet van plan te zijn te gaan eten.

‘Mogen we beginnen?’ vroeg hij, niet zeker of hij mocht gaan eten voor hem werd gezegd dat te doen.

De vrouw keek naar hen en knikte kort.

De broodsoep was lekker, maar wel wat koud geworden na het wachten.

Nu lag hij in een smal bed.

De jongen en het meisje sliepen en het enige wat je hoorde was het gezoem van de vliegen die tegen het raam aan vlogen. Hij had het koud, want hij had alleen een versleten wollen deken. Hij was bang, want hij wist niet wat hem te wachten stond. En hij was verdrietig, omdat zijn moeder niet bij hem kon zijn. Hij miste haar. Hij wist niet hoe lang hij hier moest blijven en

ook niet wanneer hij haar weer zou zien. De tranen druppelden uit zijn ogen op het kussen, ook al probeerde hij ze tegen te houden. Hij wist dat hij niet mocht huilen. Dan zou hij pas echt verloren zijn, als hij een huilebalk was.

Hij veegde zijn tranen weg en probeerde ze tegen te houden door zijn ogen te sluiten en op zijn tanden te bijten.

Hij mocht niet huilen.

1

21 februari 1989

Dinsdag

Sunna voelde dat ze alleen in bed lag toen ze wakker werd. Het slaapkamerraam stond open en de wind blies een koude laag naar binnen.

Het dekbed was op de grond gevallen en Sunna had het koud, al had ze een pyjama aan. Ze keek op de wekker: kwart voor zeven. Het was de moeite niet meer om weer te gaan slapen, maar ze had toch geen zin om op te staan. Ze pakte het dekbed van de grond en ging weer liggen, luisterde naar de wind en keek naar het landschap dat het dekbed vormde.

Gunnar was een week in Skálholt met andere theologiestudenten. Sunna vond het leeg zonder hem. Ze woonden niet officieel samen, maar ze waren toch elke avond en nacht bij elkaar.

Meestal waren ze bij Sunna, nadat zij van Hlíðar was verhuisd naar een kelderwoning in Goðheimar. De woning was ruim en lag gunstig ten opzichte van de busroutes, al moest Sunna toegeven dat ze Kamilla, van wie ze haar oude flatje huurde, wel een beetje miste.

Sunna had haar oude auto laatst verkocht en wilde proberen te sparen. Het was moeilijk, want de huur was niet laag, maar ze hoopte toch dat zij en Gunnar misschien een huisje konden kopen als hij klaar was met zijn studie. Dat zou waarschijnlijk in het voorjaar gebeuren.

Zelf was Sunna erin geslaagd om haar diploma te behalen, BA in IJslandse literatuur, nadat ze haar scriptie had ingeleverd over Elías Mar. Ze had eraan gewerkt naast haar werk bij *Morgunblaðið* en toen haar daar een vaste betrekking werd aangeboden, had ze geen moment gearzeld om die aan te nemen.

Ze moest toegeven dat de journalistiek, een wereld die in het begin zo avontuurlijk had geleken, uiteindelijk net als een gewone baan was. De dagelijkse routine nam het over en Sunna stond niet bovenaan in de pikorde als er zich spannende zaken aandienden.

Ze had de rubriek 'Klaarwakker' onder haar hoede gehad, waarin lezersbrieven werden gepubliceerd, en was af en toe in de verleiding geweest om er zelf een paar te schrijven, vooral over katten en honden, om de rubriek wat te verlevendigen, maar daar was ze op aangesproken. Ze schreef ook artikelen over binnenlands nieuws, maar haar droom om een sterreporter te worden, net als Valur, haar overleden broer, was nog niet uitgekomen. Nog niet. Ze had in plaats daarvan over allerlei maatschappelijke problemen geschreven, en hoewel dat prima was, verlangde ze naar een grotere rol.

Ze wreef in haar ogen en gooide het dekbed van zich af toen de wekker eindelijk ging. Ze begon de dag altijd met een hete douche. Daarna zag alles er beter uit.

Het was een klein stukje lopen naar de bushalte in Álfheimur waar lijn 2 stopte, en Sunna nam hem tot aan het Lækjartorg en liep daarvandaan naar de Aðalstræti, waar het kantoor van *Morgunblaðið* zat. De bus was vol in het spitsuur. Reykjavík was koud die ochtend, de ramen van de bus waren vies, maar dat maakte weinig uit, je kon toch niets zien, behalve grauwigheid.

Toen Sunna in de Aðalstræti arriveerde, kwamen de medewerkers van de advertentieafdeling op de eerste verdieping net binnendruppelen. Zij nam de lift naar de tweede, waar de

journalisten van de *Moggan* het voor het zeggen hadden. Het was die dinsdagochtend zeker prettig om de kou uit te kunnen en licht en warmte te voelen. De meeste medewerkers zaten bij elkaar te praten en er hing een geur van koffie. De apathie die buiten heerste kwam hier niet binnen. Sunna haalde koffie, begroette enkelen van haar collega's en ging achter haar bureau zitten. Even later kwam Alma binnen, een keurige blonde vrouw van rond de zestig, die de rol van receptionist vervulde en bij wie de meeste medewerkers van de krant hun hart uitstortten.

'Sunna, de hoofdredacteur wil je zien.'

Sunna keek op. 'Wat wil hij nou van mij?'

Alma schoot in de lach. 'Je bent me er een. Is het niet juist fijn als de hoofdredacteur zelf met een arme journalist op de werkvloer wil praten?'

Sunna was in haar eentje en met een slecht humeur wakker geworden, en ondanks de koffie was het er nog niet beter op geworden.

'Natuurlijk, ik ben er alleen niet voor in de stemming,' zei ze en ze lachte.

Alma was altijd tegen iedereen vrolijk, niets leek haar geïmmuunsdust te verstoren en ze had altijd een lach op haar gezicht. 'Zeg hem maar gewoon dat jij een fatsoenlijke opdracht wilt. Het is verkeerd dat de jongens daar het alleenrecht op lijken te hebben,' zei Alma en ze knipoogde naar Sunna.

Sunna lachte terug, stond toen op en liep naar de plek waar de redacteurs zaten, op de tussenverdieping.

'Kom binnen,' hoorde ze uit het kantoor, en Sunna opende de deur. De hoofdredacteur zat aan zijn bureau en keek naar haar met een lachend gezicht, alsof ze die dinsdagochtend speciaal was gekomen om hem te vermaken.

'Hallo Sunna. Hoe gaat het met je?'

'Goed,' zei Sunna en ze bleef aarzelend midden in het kantoor staan.

‘Ga zitten,’ zei de hoofdredacteur. Hij had grijs haar en droeg een bril met een donker hoornen montuur. Hij was vaak zwijgzaam, maar keek des te vaker om zich heen alsof hij de omgeving inspecteerde en alle details in zijn geheugen wilde opslaan.

Sunna ging zitten en glimlachte beleefd.

‘Ik vroeg me af of jij misschien zin had om voor de krant naar het oosten te gaan, naar de Oostfjorden.’

Sunna keek op en luisterde aandachtig. Had hij eindelijk een spannende opdracht voor haar?

‘Ja, dat heb ik zeker,’ zei ze.

‘De zaak is dat *Morgunblaðið* er eer in stelt een krant te zijn voor alle IJslanders, en daarom is het van belang dat we over het hele land schrijven,’ zei de hoofdredacteur met kalme stem. ‘Maar we zijn ook een krant die basisartikelen brengt. Nu is het zo dat de lodde steeds belangrijker wordt voor de IJslandse economie...’

Het werd Sunna nog net niet zwart voor de ogen. Ze vond niets saaier dan IJslandse visserij. Ze had niet één keer het Visserijspel uitgespeeld toen zij en Valur dat twaalf jaar geleden met Kerstmis hadden gekregen en verloor altijd direct haar belangstelling als er nieuws was over de vismarkt of andere zaken die met visserij te maken hadden. En nu kon ze midden in een gesprek met haar eigen hoofdredacteur haar hoofd er al niet bij houden!

‘... en er is veel gebouwd, zowel in de Eskifjörður als in de Fáskrúðsfjörður. We moeten daarover berichten, en ook over de invloed op de samenleving. En onderweg erheen kun je schrijven over de toestand van de wegen, die natuurlijk overal heel slecht is...’

De hoofdredacteur praatte door, zacht en duidelijk, alsof hij elk woord overdacht. Sunna's gedachten dwaalden weer af. Was hij nou echt van plan om haar hartje winter naar het oosten te sturen om te schrijven over vis en onverharde we-

gen? Ze voelde dat ze op het punt stond in te storten, maar ze vatte moed, knikte en schraapte haar keel. De hoofdredacteur ging verder.

‘... en het maakt natuurlijk uit voor de redactionele koers van de krant dat we schrijven over wat er in dit land leeft, en niet in de laatste plaats over wat de mensen in het hele land aangaat, en daar is de bouw er nogal bekaaid van afgekomen...’

Sunna knikte weer en probeerde geïnteresseerd te kijken, maar ze was het niet.

‘... en daarom denk ik dat het goed is als we jou naar het oosten sturen, je trekt er misschien twee dagen voor uit en ontmoet mensen en we kunnen dat als materiaal gebruiken voor twee of drie komende zondagkranten, twee hoofdartikelen misschien, of zelfs drie...’

Sunna glimlachte en probeerde haar teleurstelling te verbergen. ‘Ja, dat zou werkelijk heel interessant kunnen zijn,’ bracht ze uit, en ze vroeg zich af hoe ze de uitdaging van Alma moest aannemen en erop zou kunnen wijzen dat de jongens altijd veel spannender opdrachten kregen. ‘Ik zal het natuurlijk op me nemen,’ zei ze uiteindelijk. ‘Maar ik ben bij de krant gekomen omdat ik een misdaad heb opgelost, en ik kan me voorstellen dat ik er meer zin in heb om over politiezaken te schrijven dan alleen over zulke maatschappelijke zaken.’

De hoofdredacteur trok zijn wenkbrauwen op. ‘Het is onze taak om over mensen in het hele land te schrijven. Misdaden vormen gelukkig maar een klein deel van het leven van de mensen. En hoewel jij inderdaad bij de krant bent gekomen na het behalen van een opmerkelijk resultaat...’ Hier aarzelde de hoofdredacteur alsof hij zijn woorden zorgvuldig moest afwegen. ‘... een opmerkelijk resultaat bij het oplossen van een misdaad, is het niet zo dat je hier bent aangenomen als een soort detective.’ De hoofdredacteur aarzelde weer en hij leek bijzonder de nadruk te willen leggen op het woord ‘detective’. ‘Je bent aangenomen als journalist.’

De hoofdredacteur zweeg en Sunna had het gevoel dat ze een fout had gemaakt door op deze sombere ochtend de strijd over arbeidsomstandigheden aan te gaan. Ze besloot ermee te volstaan te glimlachen en te knikken.

‘Ja, en ik kijk ernaar uit om naar het oosten te gaan en over de mensen daar te schrijven. Maar...’ Sunna aarzelde even, en besloot toch door te gaan. ‘Mij is opgevallen dat als er criminele zaken voorkomen, het altijd de jongens zijn die erheen worden gestuurd. Ik wilde dat toch even gezegd hebben.’

De hoofdredacteur keek naar haar met een glinstering in de ogen. Ze had geen idee of hij haar onuitstaanbaar vond of grappig in deze strijd om gelijke behandeling. Ze hoopte op het laatste.

‘Goed, Sunna, je kunt vandaag je reis voorbereiden en dan vlieg je morgen naar het oosten.’

Het gesprek leek afgelopen, dus Sunna mompelde iets, glimlachte en knikte en liep achterwaarts het kantoor uit, voor het geval de hoofdredacteur nog iets zei, maar dat deed hij niet. Ze zuchtte toen ze weer in de gang was en haastte zich naar beneden, naar de journalistenverdieping.

‘Wat wilde de baas?’ Jóhannes was de werkverdelers van die dag, een vriendelijke grijsharige man, klein en lenig, een pietje-precies, maar niet bepaald moedig.

‘Hij wil me naar het oosten sturen om over lodde en onverharde wegen te schrijven,’ antwoordde Sunna en ze zuchtte.

‘Ha, maar dat is toch leuk. Niet dat je hier veel mist, behalve nieuws over de hagelstormen en de eindeloze discussies in het parlement over de inflatie.’

‘Ze zouden het nu over bier moeten hebben in het parlement,’ zei Sunna lachend. Er zou toestemming worden verleend om bier te verkopen aan het eind van de maand, na een verbod van tien jaar, maar Sunna was daar niet zo blij mee, ze was conservatief als het op alcohol aankwam en was er niet van overtuigd dat dit een goede zet was. Gunnar was daaren-

tegen heel enthousiast, en was over het algemeen voorstander van alles waar Sunna haar twijfels over had, zoals toegenomen samenwerking van Europese landen.

Sunna was wel van plan een biertje te nemen als het zover kwam.

‘Ik denk dat dit alleen maar laat zien dat de hoofdredacteur tevreden over je is,’ zei Jóhannes. ‘Ga je reis maar voorbereiden. Je mag daar enkele dagen blijven...’

‘Hij zei twee,’ viel Sunna hem in de rede.

‘Ja, ik zou eerder denken dat je drie, vier dagen nodig hebt. Je moet de visverwerking bezoeken, praten met de bewoners, praten met de vertegenwoordiger van de wegenbouw in het gebied. Neem maar ruim de tijd. We hebben toch al iemand in het oosten nodig die foto’s kan maken, dus neem een camera mee. Dat kunnen leuke artikelen worden.’

Sunna knikte. Misschien was het toch zo slecht nog niet. Ze zag zichzelf voor zich in de nieuwe jas die ze met Kerstmis had gekregen, terwijl ze praatte met de bewoners en artikelen schreef die het hart van alle IJslanders raakten.

‘Het wordt goed,’ zei ze en ze glimlachte.

Ze bracht de dag door met bellen naar het oosten, afspraken maken en gesprekken voorbereiden. Ze zou niet eerder dan donderdag of vrijdag thuis zijn, en dat kwam goed uit, want dan zou Gunnar er ook weer zijn.

Het was in elk geval minder erg dan ’s avonds alleen rond te hangen in haar kelderwoning.

Ja, misschien was dit gewoon een mooie kans.